

Quroq tikishda "Stack&Wak" texnikasidan foydalanish

Ortiqova Ozoda Sharopovna¹, Nazirova Nafisa Uyg'unjon qizi²

¹*A.Qodiriy nomidagi JDPI, Texnologik ta'lim kafedrasi o'qituvchisi,*

²*Dizayn yo'nalishi talabasi, Jizzax, O'zbekiston*

e-mail: nazirovanafisa3@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Quroq tikishda "Stack&wak" texnikasidan foydalanish haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Quroqchilik tarixi, Qohira muzeyi, Evropa, Moskva tarixiy muzeyi, Stack and Wak, Amerika Qo'shma Shtatlari.

***

Аннотация: В этой статье обсуждается использование техники Stack & Wak в сухом шитье.

Ключевые слова: История засухи, Каирский музей, Европа, Исторический музей Москвы, Стэк энд Вак, США.

***

Abstract: This article discusses the use of the Stack & Wak technique in dry sewing.

Key words: History of Drought, Cairo Museum, Europe, Historical Museum of Moscow, Stack and Wack, USA.

Zamonaviy texnologiyalarning jadal rivojlanishiga qaramay, quroq tikish san'ati o'z mavqeyini saqlab kelmoqda. Quroq tikish tikuvchilik, trikotaj, kashtachilik kabi tikuvchilik turlari orasida munosib o'rin egallaydi. Quroqchilik tarixi uzoq o'tmishga borib taqaladi. Odamlar o'z kiyimlarini tikish uchun tikuvchilikdan foydalana boshlaganlaridan beri quroqchilik san'ati mavjud. Qohira muzeyida g'azal terisi bo'laklaridan yaratilgan kiyim-kechak mavjud bo'lib, u miloddan avvalgi ming yilga tegishli. XIV-XIX-asrlarda Yaponiyada quroq naqshlari bilan bezatilgan kiyimlar kiyilgan. Bundan kelib chiqadiki, quroq tikish texnikasi, ehtimol, Sharqdan Evropaga kelgan. Mablag'larning yetishmasligi ayollarni ushbu uslubni yaratishga majbur qildi. Ammo o'sha paytda ular kiyim-kechak va uy-ro'zg'or buyumlarini mayda rang-barang matolardan ehtiyotkorlik bilan tikish asosida kelajakda butun bir san'at paydo bo'lishini tasavvur qilishmagan. Tejamkor uy bekalari yillar davomida kesilgan kiyimdan qolgan mato parchalarini yoki eskirgan kiyimlarning butun parchalarini yig'ishdi. Shunday qilib ko'plab mamlakatlarning aholisi garderoblarini, bir-biridan mustaqil ravishda to'ldirishdi. Rossiyada quroq XVIII-asrda ma'lum bo'ldi. Va faqat XIX-asrning oxirida bu texnika keng tarqaldi. Lekin asosan

dehqonlar orasida. Masalan, Rossiyada XVII-asrning oxiridan keyin zavodda ishlab chiqariladigan birinchi matolar paydo bo'ldi. Ularning kengligi yetmish santimetrdan oshdi. Ushbu kenglik tufayli, kesilganidan so'ng, adyol tikilgan mato bo'laklari paydo bo'ldi (hatto ularning ba'zilari Moskva tarixiy muzeyida saqlanadi). Quroqli choyshablar, dumaloq gilamlar, mato chiziqlaridan to'qilgan yo'llar kundalik hayotda juda mashhur edi. 1917 yildan keyin quroq amaliy san'at sifatida belgilandi. Biroq, biz bilgan shakldagi quroq tarixi evropaliklardan kelib chiqqan. Insonlar shoshilinch ravishda Shimoliy Amerika yo'nalishi bo'yicha o'z uylarini tark etgan degan farazlar mavjud. O'z mulkining ko'p qismini tashlab ketgan edilar (va ko'pchilik bunga umuman ega emas edi). Ko'chmanchilar hamma narsaga keskin ehtiyoj sezidilar. Ularning kiyim-kechaklari uzoq safarda juda eskirgan, oziq-ovqatga pul yetishmasdi. Shuning uchun, birinchi amerikalik muhojirlarning tashabbuskor xotinlari shunday hiyla-nayranglarni o'ylab topishdi: ikki qatlamli mato va ular orasidagi izolyatsiyalovchi yostiqtan adyol tikishdi. Yuqori bezatilgan qatlam ko'p rangli elementlardan yasalgan, pastki qismi esa monoxromatik edi. Ushbu tikuv texnikasi yorgan deb ataladi, bu quroq ishining eng yaqin qarindoshi. Keyinchalik Amerikada quroq an'anaviy san'at turiga aylandi. Odatga ko'ra, kelinning sepiga o'n uchta ko'rpacha ko'rpa bo'lishi kerak edi, ularning oxirgisi qiz unashtirilganidan keyin qilingan va deyarli etti yuz rangdagi rombdan iborat ajoyib bezakdan iborat bo'lar edi. Asta-sekin quroq va ko'rpa-to'qish texnikasi takomillashtirilib, hunarmand ayollar qo'lida haqiqiy durdona asarga aylandi. Tikuvchi ayollar o'z ishlarini bajarishda butun texnika va turli xil texnikalarni ishlab chiqdilar. Quroq tikish uchun ko'p kuch sarflangan bo'lsa-da, butun dunyo bo'ylab ko'plab ayollar o'zlarining san'at asarlarini yaratdilar. 30-yillardagi Amerikadagi Buyuk Depressiya davri allaqachon milliy ijod shakliga aylangan quroqni uzoq rejaga olib keldi. Buning sababi shundaki, matolar deyarli sotuvga chiqmagan va mamlakat aholisining ko'pchiligining yashash sharoitlari achinarli ahvolda edi. Bu yillarda oziq-ovqat sumkalaridan tayyorlangan kiyimlar mashhurlikka erishdi. Quroqning mashhurlik davrlari ma'lum bir mamlakatdagi iqtisodiy qiyinchiliklar davrlariga to'g'ri keldi. Quroq yoki quroqchilik san'ati o'ziga xos va o'ziga xos san'at nihoyat o'tmishda qolishi mumkin emas edi. XX -asrning 1970-yillarida u Amerika Qo'shma Shtatlari aholisi orasida moda vaqtiga aylanib, qayta tug'ilishni boshdan kechirdi. Ayniqsa, amerikaliklarning e'tibori mustaqillikning ikki yuz yilligi nishonlanishining bir yilligi uchun yamoq ishlariga qaratildi. Keyinchalik, 1976 yilda eski oilaviy ko'rpa-to'shaklar va boshqa quroq buyumlar topildi. Tikuv mashinalari va noyob bezaklarni yig'ishni osonlashtirdi boshqa qurilmalar paydo bo'lishi tufayli quroq tikish san'ati texnikasi ancha osonlashdi. Tikuvchi ayollar quroqli mozaikaning eski namunalari ko'chirib, o'zgartirdilar, mato elementlarini yig'ishning yangi

texnikasi va usullarini yaratdilar,ular ixtisoslashgan to'garaklar va tikuvchilik guruhlariga birlashdilar,ular oxir-oqibat Evropaga va dunyoning boshqa qismlariga ko'chib o'tdilar.Quroq namunalaridan hisoblangan Stack and Wak texnikasi bilan tanishamiz.

Stack-n-Whack texnikasi quroq bloklarini yaratishning oson usulidir, ya'ni bir xil qismlarni birlashtirish talab etiladigan usul hisoblanadi. Matoni kesishdan oldin matolarni o'lchamlarini yig'ib qo'yamiz. Noto'g'ri joylashishini oldini olish uchun ularni bir-biriga mahkamlab va bo'lakni bo'linishini boshlab,shundan so'ng matolar tikiladi. Ushbu texnikaning muallifi Bethany S. Reynolds .Ushbu uslub tezda katta choyshab yoki choyshab yasash imkonini beradi. Tayyor mahsulotning o'lchami 215 * 215 sm bo'ladi, lekin uni ishlab chiqarish prinsipi bilan tanishib, har qanday o'lchamlarni o'rnatish mumkin. "Stack-and-wak" texnikasi asosida nafaqat choyshablar va ko'rpa-to'shaklar, balki pardalar,yostiqlar va boshqalarni ham yaratish mumkin. Barcha turar joylar bir xil uslubda bezatilishi mumkin.

215 * 215 sm o'lchamdagi mahsulotni tayyorlash uchun bunday materiallarni tayyorlash kerak.

mato parchalari (45 * 45 sm) - 25 dona;
oddiy mato (afzal oq mato) - taxminan 1,5 m.

Tikish ketma-ketligi

Mato bo'laklarini 4bo'lakka bo'laklarga bo'linib, ularni 4qismga bo'linadi. Natijada, har birida 4 ta kesim bo'lgan 4ta to'plam bo'ladi.

2. Kesilgan matolar tekis ekanligiga ishonch hosil qilib o'lchagichni burchakka qo'ying va birinchi kesish amalga oshiriladi. Endi kichik uchburchak bo'lishi kerak.

3. O'lchagichning bir uchini biroz pastga siljitib, ikkinchi kesma qilinadi, so'ngra uchinchi va to'rtinchi. Barcha kesmalar bir nuqtadan amalga oshiriladi, har bir stack 4 qismga bo'linadi.

5. Barcha qismlar 4ta blokga qilib tikib qo'yiladi. Blokning har bir tomonining o'lchami 40 sm bo'lishi kerak. Blok barcha tomonlarini kengligi va balandligi bilan tekislanadi.

1-5-bosqichlarni takrorlabnadi:kesish, tikish. Matolar 25 kvadrat blok bo'lishi kerak.

6. Baza tayyor. Endi ichki chekkalarni yasash kerak. Buning uchun oldindan tayyorlangan mato kerak bo'ladi. $3,75 * 40$ sm o'lchamdagi 20 ta matoni va $3,75 * 215$ sm o'lchamdagi 8 ta matoni kesib olinadi.

7. Besh qatorni olish uchun terish kvadratlarini tikib qo'yiladi va qo'shni bloklar orasidan tekis mato ($3,75 * 40$ sm) chizig'i bir biriga o'tadi. 8. Olingan qatorlarni bitta mahsulotga to'plang, ular orasiga ($3,75 * 215$ sm) fon matosini tikib qo'ying.

8. Yig'ilgan mato tayyor.

9. Yuqori mato ostida hosil bo'lgan bo'shliqlarni qo'llar bilan olib tashlash uchun spiral shaklda (shaklning chetidan shaklning o'rtasiga) tikib qo'yiladi.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash lozimki, quroq tikishda "Stack&wak" texnikasidan foydalanishda afzallik tomoni shundan iboratki, Stack-n-Whack texnikasi quroq bloklarini yaratishning oson usulidir, ya'ni bir xil qismlarni birlashtirish talab etiladigan usul hisoblanadi. Matoni kesishdan oldin matolarni o'lchamlarini yig'ib qo'yiladi. Noto'g'ri joylashishini oldini olish uchun ularni bir-biriga mahkamlab va bo'lakni bo'linishini boshlab, shundan so'ng matolar tikiladi bunda ish vaqti kam sarflanadi hamda ish unumi oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. “O’zbekiston san’ati” (1991-2001 yillar) Oz’bekiston badiiy akademiyasi, San’atshunoslik ilmiy tadqiqot institute. 85-86 bet.
1. 4.S.Bulatov. O’zbek xalq amaliy bezak san’ati. Toshkent -1991 yil.
2. 3.<https://loskutbox.ru/patchwork/istoriya-loskutnogo-shitya.html>
3. 4.<https://loskutbox.ru/technica/primenenie-tehniki-stak-vak-v-shite-loskutnogo-odeyala.html>
4. 5.<https://loskutbox.ru/technica/primenenie-tehniki-stak-vak-v-shite-loskutnogo-odeyala.html>
5. Тоғаев, Х., Худойбердиев, П., & Ортиқова, О. Ш. (2019). Таълимда ижодий тафаккур ҳаракати психологик модели. *Научное знание современности*, (3), 31-35.
6. Ортиқова, О. Ш., Шодиева, Ш. Х., & Каримова, Л. Р. (2020). Янги техник масалалар ечимини топишнинг нотизимий усули. *Научное знание современности*, (10), 22-25.
7. Умаров, Р. Т., Ортиқова, О. Ш., & Умарова, Н. Р. (2020). ёшларда сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш тушунчаларини шакллантириш. *Научное знание современности*, (6), 49-52.
8. Убайдуллаев, С., Оришев, Ж. Б., & Ортиқова, О. Ш. (2019). узлуксиз таълимда" дарсларда экологик танаффус" педагогик технологиясига асосланган электрон кўлланмаларни жорий этиш. *Интернаука*, (20-3), 62-63.
9. Тагаев, Х., Алқаров, К. Х., Артикова, О. Ш., & Мамаджанова, К. А. (2016). Патент-как ядро и стратегический шаг вперед к новым высотам технической и инженерной мысли. In *Современные тенденции развития аграрного комплекса* (pp. 1773-1776).
10. Ortiqova, O. (2021). Ayollar kiyimlarini yaratilish tarixidan. *Физико-технологического образование*, (5).
11. Ortiqova, O. (2021). Amaliy mashg'ulotlarni zamon talabi asosida tashkil qilish. *Физико-технологического образование*, 4(4).
12. Nazirova, N., & Ortiqova, O. (2021). QUROQCHILIK SAN'ATINING RIVOJLANISHI. *Физико-технологического образование*, (5).